

Educació i Catalunya: retrat de la situació actual i horitzons de futur des d'una perspectiva europea

Jordi Garcia i Farrero

Enric Prats. *L'educació, una qüestió d'estat*. Barcelona, Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2013. 226 pàgines.

Després de conèixer els resultats oficials de l'avaluació PISA (*Programme for International Students Assessment*) del 2012, tot seguit ressenyem un llibre que, sense cap mena de dubte, manté una clara relació amb aquest programa i d'altres que tinguin propòsits semblants (PIRLS, TIMSS, etc.). D'acord amb aquest plantejament, no ens pot estranyar que l'obra *L'educació, una qüestió d'estat* del professor Enric Prats pretengui descriure i interpretar els elements més importants que configura un sistema educatiu com el nostre des d'una perspectiva internacionalitzadora o globalitzadora però, en aquesta ocasió, més aviat restringida al panorama europeu.

Es pot intuir, doncs, que estem davant d'un text que forma part d'aquella àrea de coneixement anomenada, recentment, pedagogia internacional. Paga la pena recordar que aquests estudis, els quals intenten donar a conèixer tot allò que passa al món en clau educativa, neixen sota el deixant de la pedagogia comparada (Jullien de París, Schneider, Hessen, Kandel, Hans, Bereday, Noah) i són producte de l'evolució de la universitat (Espai europeu d'educació superior, 2009) que, com és ben conegut per tothom, ha suposat canvis importants en la docència universitària i en la manera d'estudiar l'educació des d'una òptica comparada. A pesar de la seva incipient trajectòria, és avinent recordar que la pedagogia inter-

nacional cada cop té més presència en la recerca educativa a causa de l'existència de més estudis que utilitzen aquest epígraf i que autors com el del llibre que ara ens ocupa s'ha presentat en qualitat de professor d'aquesta disciplina en les darreres entrevistes que ha concedit (TV3, Catalunya Ràdio, La Xarxa i altres).

A redós del que acabem de mencionar, un bon exemple d'aquesta voluntat per presentar-se, davant de l'opinió pública, com a professor de pedagogia internacional és el primer capítol de l'obra (*Marc introductori: les eines de la comparació*). En aquest apartat, que podria ser percebut com un manual breu d'educació comparada, l'autor es distancia un xic dels dos propòsits cabdals d'aquesta publicació que més endavant abordarem amb la intenció de portar a terme dos exercicis que són molt habituals i útils en les primeres sessions d'una assignatura com és el cas de la Pedagogia internacional. O sigui: presentar una sèrie d'elements conceptuals (funció, treball, objecte d'estudi) i aclarir alguns acrònims internacionals fonamentals (fonts de la recerca, Classificació Internacional Normalitzada d'Educació i Coeficient Gini).

Sigui com sigui, en aquestes primeres pàgines també trobem una cita ben important perquè, posant de manifest la llarga tradició comparatista del nostre país (Rosselló, Tusquets), ja ens situa en

un dels temes principals d'aquest llibre que és abordat en els tres capítols posteriors (*L'estat de la qüestió: resultats i efectes, Causes i raons: els processos educatius i Principis i horitzons de l'educació: una visió prospectiva*). Fixem-nos-hi: «L'intercanvi i la mirada sobre allò que fan els veïns ha estat una constant dels estudiosos catalans al llarg del segle, i ara ens resulta prioritari encetar-la de nou per saber on som i on volem anar, com a sistema educatiu i com a país» (pàg. 19). Així, doncs, és ben notori que un dels interessos d'aquesta publicació és portar a terme una mirada comparativa entre el nostre sistema educatiu i el d'altres països europeus per tal de descobrir el seu grau d'ajustament als corrents més importants que hi circulen. Ara bé, convé assenyalar que aquest primer bloc temàtic planteja dues perspectives ben diferents.

Per una banda, estudia els efectes (rendiments escolars, nivells de formació) de l'actual organització educativa per mitjà d'una sèrie d'estadístiques internacionals que l'autor ha sabut plasmar-les en unes figures molt clares i entenedores malgrat que el volum de dades dels estudis internacionals és immens i, a partir d'aquest exercici, es centra en les seves possibles causes. Al costat d'aquest enfocament més quantitatiu, inclou comentaris molt oportuns que tenen la voluntat d'evidenciar debats importants en matèria educativa (model escolar o familiar a l'educació infantil; estructura educativa comprensiva o selectiva; organització del temps escolar; autonomia dels centres).

D'altra banda, apel·la a la innovació pedagògica i docent de la història de la pedagogia catalana (primer terç del segle xx) per tal de fer palès una visió prospectiva dels sistemes educatius en què les seves finalitats no es trobin tan allunyades com avui dia de la societat (pàg. 219). Coneixent la producció científica de

l'autor, no ens pot estranyar que consideri la integració de la tecnologia i la formació d'una ciutadania activa i responsable com aquells dos fenòmens que poden esdevenir claus en el canvi de mentalitat de les escoles. En qualsevol cas, cal convenir que aquesta adaptació a les exigències del nou segle i, especialment a la que fa referència a la cultura digital, no ha de suposar un abandonament progressiu de les humanitats, ni com a disciplina ni com a eix central del fet educatiu, tal com ja han deixat escrit alguns autors de primer ordre (Nussbaum, Llovet, Fumaroli i altres).

Malgrat que durant tot el llibre hi trobem contínues referències (pàgines 33, 57, 72, 85, 94, 106-107, 149, 154, 178, 181-184 i 191), destaquem que és en el darrer capítol (*Coda: a propòsit d'un despropòsit*) a on es centra explícitament en el segon tema principal que planteja aquesta obra, és a dir, les conseqüències lingüístiques, socials i pedagògiques de la Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa (LOMCE). Seguint el mateix discurs que va mostrar en una xerrada organitzada pels estudiants de Pedagogia (Jornades Mundet, 24 abril) o en un article publicat a La Vanguardia (*D'esquena a Europa*, 19/6/2013), resumim la seva valoració d'aquesta llei amb les següents paraules: «un nyap tècnic, un disbarat pedagògic i una perversió ideològica» (pàg. 195-196).

Així, per tant, concloem aquesta nota saludant, amb alegria i entusiasme, aquesta nova iniciativa bibliogràfica perquè ens ofereix la possibilitat d'observar la situació educativa del nostre país que en aquests moments és ben viva d'ençà de l'aprovació de la LOMCE i, per descomptat, des de la manifestació multitudinària de l'onze de setembre de 2012 que reclamava la creació d'un nou estat. Com es conegut, el professor Enric Prats també és un agent actiu d'aquest procés

tal com ho demostra la seva participació en el seminari *L'educació en l'estat propi: mirem a Europa?* del projecte «Questions d'estat. Reflexions per al país del futur» (Institut d'Estudis Catalans i Òmnium Cultural) i, recentment, en el segon congrés de l'entitat Edu21 amb la ponència *Un sistema educatiu propi per a Catalunya*. Restem atents.